15.3.2018 EOAK/1260/2018

Puolustusvaliokunnalle

ASIA: Hallituksen esitys HE 203/2017 vp laiksi sotilastiedustelusta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan Puolustusvaliokunta on pyytänyt eduskunnan oikeusasiamieheltä asiantuntijalausuntoa yllä mainitusta hallituksen esityksestä.

Esitän lausuntonani kunnioittavasti seuraavan.

I VALTIOSÄÄNTÖISIÄ LÄHTÖKOHTIA

Keskeisimmät ehdotettujen keinojen vaarantamat perusoikeudet ovat yksityiselämän ja henkilötietojen suoja sekä luottamuksellisen viestinnän salaisuus. Osa ehdotettujen keinojen säätämisestä edellyttää perustuslain 10 §:n muuttamista. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi Suomen perustuslain 10 §:n muuttamisesta (HE 198/2017 vp) ehdotetaan 10 §:ään lisättäväksi uusi näin kuuluva 4 momentti (uudet kohdat kursivoituina):

> ”Lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten *torjunnassa*, oikeudenkäynnissä, turvallisuustarkastuksessa *ja* vapaudenmenetyksen aikana *sekä tiedon hankkimiseksi sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta*.”

Sen lisäksi, että perustuslakia muutetaan mainitun ehdotuksen mukaisesti, edellyttää käsillä olevaan ehdotukseen sisältyvien perusoikeuksiin kajoavien toimivaltuuksien säätäminen, että kukin yksittäinen toimivaltuussäännös täyttää yleiset perusoikeuksien rajoitusedellytykset (PeVM 25/1994 vp):

1. Lailla säätämisen vaatimus
2. Vaatimus täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta
3. Hyväksyttävyysvaatimus
4. Ydinalueen koskemattomuuden vaatimus
5. Suhteellisuusvaatimus
6. Vaatimus riittävistä oikeusturvajärjestelyistä
7. Ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamisen vaatimus

Hallituksen esityksen jaksossa 2.3.1 on käyty lävitse asiaan vaikuttavia kansainvälisten sopimusten ihmisoikeusvelvoitteita ja Euroopan unionin perusoikeuskirjaa.

Euroopan ihmisoikeussopimuksesta johtuvia edellytyksiä viestintään puuttumiseksi käydään lävitse hallituksen esityksen sivuilla 47–52. EIS 8 (2) artiklan mukaan artiklan takaamiin oikeuksiin saadaan puuttua silloin kun laki sen sallii ja se on välttämätöntä demokraattisessa yhteiskunnassa artiklassa mainittujen etujen suojaamiseksi tai turvaamiseksi.

Perustuslakivaliokunnan esittämien edellä mainittujen vaatimusten ohella säädettävän lain tulee jokaisen toimivaltuuden osalta täyttää 8 (2) artiklassa säädetyt vaatimukset.

Olen tässä lausunnossani lähtenyt siitä, että perustuslain 10 §:ää muutetaan ehdotetulla tavalla.

En käy tässä lähemmin lävitse mietinnössä varsin kattavasti tarkasteltua kansainvälistä oikeuskäytäntöä.

II TIEDUSTELUMENETELMIEN JA SALAISEN TIEDONHANKINNAN EROJA

Sotilaallisen toiminnan ja kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavan toiminnan paljastaminen ja torjuminen on luonnollisesti tärkeä tavoite, jonka nojalla tiedustelutoimivaltuuksien antamista tiedusteluviranomaisille voidaan pitää sinänsä hyväksyttävänä ja kannatettavana.

Olen ollut useita kertoja kuultavana tiedustelulainsäädäntöä valmistelleissa työryhmissä ja antanut hallituksen esitysluonnoksista lausunnot. Useita tärkeinä pitämiäni näkökohtia on otettu huomioon nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä.

On kuitenkin todettava, että hallituksen esityksessä ehdotetut tiedustelutoimivaltuudet ovat täsmällisyydeltään ja tarkkarajaisuudeltaan varsin etäällä nykyisten salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöedellytyksistä ja käytön kohdentumisesta. Tämä johtuu keskeisesti tiedustelutoiminnan luonteesta.

Voimassa olevan sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 37 §:n mukaan pääesikunnan esitutkintaa hoitavien virkamiesten käytössä esitutkinnassa pakkokeinolain 10 luvussa tarkoitetuista salaisista pakkokeinoista ovat:

1) tukiasematietojen hankkiminen;
2) suunnitelmallinen tarkkailu;
3) tekninen kuuntelu, lukuun ottamatta asuntokuuntelua;
4) tekninen katselu;
5) esineen, aineen tai omaisuuden tekninen seuranta;
6) teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen.

Saman lain 89 §:n mukaan puolustusvoimien rikosten ennalta estämistä ja paljastamista hoitavien virkamiesten käytössä poliisilain 5 luvussa tarkoitetuista salaisista tiedonhankintakeinoista ovat:
1) tukiasematietojen hankkiminen;
2) suunnitelmallinen tarkkailu;
3) peitelty tiedonhankinta;
4) tekninen kuuntelu;
5) tekninen katselu;
6) tekninen seuranta;
7) teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen.

Lain 90 §:n 1 momentin mukaan, jos puolustusvoimien rikosten ennalta estämistä ja paljastamista hoitavilla ei ole toimivaltaa 86 §:n 1 momentissa tarkoitetun tehtävän hoitamiseksi tarpeellisen toimenpiteen suorittamiseen, poliisi voi 87 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainitun virkamiehen kirjallisesta pyynnöstä suorittaa sellaisen toimivaltaansa kuuluvan yksittäisen toimenpiteen.

Nyt ehdotetun mukaan Puolustusvoimilla tulisi sotilastiedustelussa olemaan käytössä koko salaisen tiedonhankinnan keinovalikoima (pois lukien ns. valvottu läpilasku).

Pyrin seuraavassa tuomaan kootusti esille, mitkä ovat keskeisimmät – ja samalla ongelmallisimmat – erot ehdotettujen tiedustelumenetelmien ja voimassa olevien salaisten tiedonhankintakeinojen välillä.

1. Nykyisiä salaisen tiedonhankinnan keinoja voidaan käyttää tiedustelussa väljemmin edellytyksin.

Salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöperusteille yhteinen piirre on se, että ne on määritelty henkilö- ja rikoslähtöisesti. Niitä voidaan kohdistaa vain sellaiseen henkilöön tai käyttää hankittaessa tietoa vain sellaisen henkilön toiminnasta, jonka voidaan perustellusti olettaa tulevaisuudessa syyllistyvän tai jo syyllistyneen tietyn rangaistusuhan täyttävään rikokseen tai sellaisen valmisteluun. Jos tällaista tiettyyn henkilöön liittyvää rikostorjunnallista perustetta ei ole olemassa, salaisen tiedonhankintakeinon käyttö ei ole mahdollista.

Sotilastiedustelussa puolestaan on kysymys tiedon hankkimisesta sotilaallisesta toiminnasta. Sotilaallisen toiminnan merkityssisältö on epämääräinen eikä sitä ole ehdotetussa laissa määritelty. Yleisenä edellytyksenä tiedustelumenetelmän käyttöön sotilastiedustelussa on, että sillä voidaan perustellusti olettaa saatavan tietoa tiedustelutehtävän kannalta.

Tiedustelutehtävällä tarkoitetaan pääesikunnan tiedustelupäällikön sotilastiedusteluviranomaiselle antamaa toimeksiantoa tiedustelutiedon hankkimiseksi lain 4 §:ssä tarkoitetusta sotilastiedustelun kohteesta. Sotilastiedustelun kohteet ovat käsitesisällöiltään laveita ja epämääräisiä.

Kaikkien tiedustelumenetelmien käyttö ei edes edellytä, että sen kohteena oleva henkilö itse on osallistumassa sotilaalliseen toimintaan tai toimintaan, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta.

2. Nykyisiä salaisen tiedonhankinnan keinoja voidaan käyttää sotilastiedustelussa pitemmän aikaa.

Monissa ehdotetuissa tiedustelumenetelmissä lupa voidaan antaa jopa kuusi kertaa pidemmäksi ajaksi (1 kk/6 kk) kuin miten samaa keinoa voidaan käyttää salaisessa tiedonhankinnassa (Laki sotilastiedustelusta 25 §, 27 §, 31 §, 34 §, 36 §, 46 §).

3. Nykyisten salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöalaa on sotilastiedustelussa laajennettu sisällöllisesti tai menetelmällisesti.

3.1 Tiedustelussa telekuuntelun kohteena voi olla henkilö, kun taas salaisessa tiedonhankinnassa kohteena voi olla vain teleosoite tai –päätelaite.

Kun kohteena on henkilö (34 §), tiedusteluviranomainen voi kohdentaa kuuntelua uusiin laitteisiin ja liittymiin, jos niiden oletetaan olevan henkilön käytössä. Tällaisessa menettelyssä teleosoitteen ja telepäätelaitteen liityntä tiedonhankinnan kohteena olevaan henkilöön jää tuomioistuinkontrollin ulkopuolelle.

3.2 Tiedustelussa monien keinojen kohteen voi olla henkilöryhmä, kun taas salaisessa tiedonhankinnassa samojen keinojen kohteena on oltava henkilö.

Jos kohteena on henkilöryhmä (20 §, 22 §, 24 §, 26 §, 41 §) on keinon kohdentuminen epämääräistä. Keiden katsotaan kuuluvan henkilöryhmään? Sen lisäksi keinon käytöstä ilmoittaminen on epäselvää eikä lakiehdotuksessa ole säädetty, keille ilmoitus tehdään. Kohdehenkilölle tehtävällä ilmoituksella on hyvin keskeinen merkitys keinon käytön jälkikäteiskontrollissa. Usein vain kohdehenkilö voi tietää, pitävätkö keinon käytölle ilmoitetut perusteet paikkansa.

3.3 Tiedustelussa telekuunteluun voidaan käyttää tiedusteluviranomaisen omia laitteita, kun taas salaisessa tiedonhankinnassa käytetään säännönmukaisesti ulkopuolista operaattoria.

Tiedusteluviranomaisesta riippumattoman operaattorin käyttäminen telekuuntelun toimeenpanossa on yksi oikeussuojatae sille, että tiedusteluviranomaiset suorittavat vain tuomioistuimen luvan mukaista telekuuntelua.

Vastaavasti tietoliikennetiedustelussa luvan mukaisen kytkennän tekijänä ja tietoliikenteen luovuttajana on Suomen Erillisverkot Oy juuri sen varmistamiseksi, ettei tiedusteluviranomaiset saa laajempaa pääsyä tietoliikenteeseen kuin tuomioistuimen lupa sallii.

3.4 Salaisessa tiedonhankinnassa teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankintaan käytettävä laite ei saa mahdollistaa telekuuntelua, kun taas tiedustelussa tällaista rajoitusta ei ole.

Lakiehdotuksen 39 §:n 2 momentin mukaan Viestintävirasto tarkastaa, ettei tekninen laite ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille ja palveluille. Salaisessa tiedonhankinnassa (poliisilaki 5 luku 25 §) Viestintäviraston tulee sen lisäksi tarkastaa, että laitetta voidaan käyttää vain teleosoitteen ja telepäätelaitteen yksilöimiseen.

3.5 Salaisessa tiedonhankinnassa tietolähteenä olevalle yksityiselle henkilölle ei voida luoda vääriä henkilö ym. tietoja missään olosuhteissa, kun taas tiedustelussa se on mahdollista tietolähteen turvaamiseksi.

Väärien henkilötietojen antaminen tietolähteelle voisi tarkoittaa tosiasiassa peitetoimintaa, minkä vuoksi sitä ei voida mielestäni käyttää tiedustelutiedon hankkimiseksi vaan ainoastaan tiedonhankinnan jälkeen tietolähteen turvaamiseksi. Mielestäni tämän tulisi käydä ilmi pykälätekstistä (75 § 5 mom.).

3.6 Salaisen tiedonhankinnan keinoja voidaan Suomen viranomaisen päätöksin käyttää vain Suomessa, kun taas sotilastiedustelussa samoja keinoja voidaan käyttää myös ulkomailla pääesikunnan tiedustelupäällikön päätöksellä.

Lakiehdotuksen 62 §:n mukaan muualla kuin Suomessa toteutettavan tiedustelumenetelmän käyttöön ei liittyisi samoja oikeusturvatakeita kuin Suomessa toteutettavaan tiedusteluun. Pykälän 1 momentin mukaan eräitä oikeusturvatakeita ”voidaan” soveltaa ulkomailla tapahtuvaan sotilastiedusteluun ja

tiedustelumenetelmien käyttöön. Mielestäni oikeusturvatakeiden käyttöä ei voida muotoilla näin.

Lakiehdotuksessa tai sen perusteluissa ei ole lainkaan käsitelty sitä tilannetta, että tiedustelumenetelmiä kohdennetaan Suomen ulkopuolella olevaan suomalaiseen. En pidä mahdollisena, että Suomen ulkopuolella vaikkapa lomalla olevaan suomalaiseen kohdennettaisiin suomalaisen tiedusteluviranomaisen toimesta esimerkiksi telekuuntelua ilman samaa päätöksentekomenettelyä ja oikeusturvatakeita kuin Suomessa olisi sovellettava.

Salaisessa tiedonhankinnassa ulkomailla olevan suomalaisen telekuuntelu edellyttää nykyisin suomalaisen tuomioistuimen lupaa ja toiselle valtiolle osoitettua oikeusapupyyntöä ja kohdemaassa oikeusapupyynnön täytäntöönpanoa kyseisen valtion lainsäädännön mukaisesti.

4. **Tiedustelussa on käytettävissä kokonaan uusia keinoja, joita salaisessa tiedonhankinnassa ei ole.**

Näitä ovat paikkatiedustelu (52 §), jäljentäminen (54 §), lähetyksen pysäyttäminen jäljentämistä varten (56 §), radiosignaalitiedustelu (58 §), ulkomaan tietojärjestelmätiedustelu (60 §), tietoliikennetiedustelu (63 §) ja tietojen saanti yksityiseltä yhteisöltä (101 §).

Tiedonhankinnan kohdentamisen epätäsmällisyys korostuu erityisesti tietoliikennetiedustelussa, jossa on kysymys tietoliikenteen automatisoituun erotteluun perustuvasta teknisestä tiedonhankinnasta.

III MUITA HUOMIOITA

Tekninen katselu sotilastiedustelussa

Ehdotuksen mukaan tuomioistuin päättäisi vapautensa menettäneen henkilön teknisestä katselusta. Tehtävään määrätty Puolustusvoimien virkamies päättää muusta kuin edellä mainitusta teknisestä katselusta (27 §).

Ehdotus poikkeaa poliisilain 5 luvussa olevasta teknistä katselua koskevasta säännöksestä, jonka mukaan tuomioistuin päättää teknisestä katselusta pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen vaatimuksesta, kun katselu kohdistuu rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun kotirauhan suojaamaan tilaan tai muuhun paikkaan taikka rikoksen johdosta vapautensa menettäneeseen henkilöön. Pidättämiseen oikeutettu poliisimies päättää muusta teknisestä katselusta.

Ehdotuksessa ei ole perusteltu miksi tiedustelukeinona käytettävässä teknisessä katselussa tuomioistuimen päätöksentekovaltaa on ka-

vennettu ja vieläpä kotirauhan suojaaman (muun kuin vakituiseen asumiseen käytettävän) tilan tai paikan osalta.

Koska yksi merkittävä tiedustelumenetelmien käytön kontrollikeino on riippumattoman tuomioistuimen myöntämä lupa, on näkemykseni mukaan tuomioistuimen päätöksentekovalta pidettävä vähintäänkin saman sisältöisenä kuin mitä vastaavista keinoista rikostorjunnan osalta on säädetty.

Vieraan valtion virkamies tiedustelumenetelmien käyttäjänä

Ehdotuksen (19 §) mukaan vieraan valtion virkamiehellä olisi pääesikunnan tiedustelupäällikön päätöksellä oikeus Suomen alueella yhteistoiminnassa sotilastiedusteluvirkamiehen kanssa ja tämän ohjauksessa käyttää tarkkailua ja suunnitelmallista tarkkailua (20 §), peiteltyä tiedonhankintaa (22 §), peitetoimintaa (41 §), valeostoa (45 §), tietolähdetoimintaa (49 §) ja teknisten tietojen käsittelyä (63 §).

Pidän selvänä, että näiden tiedustelumenetelmien käyttö on perustuslain 124 §:ssä tarkoitettu julkinen hallintotehtävä, johon sisältyy julkisen vallan käyttöä, mahdollisesti merkittävää julkisen vallan käyttöä. Jos jonkun tiedustelumenetelmän, esimerkiksi peitetoiminnan, katsotaan sisältävän merkittävää julkisen vallan käyttöä, se voidaan PL 124 §:n mukaan antaa vain viranomaiselle, joka käsitykseni mukaan voi tarkoittaa vain suomalaista viranomaista.

Joka tapauksessa tälle vieraan valtion virkamiehelle tulee PL 124 §:n vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan säätää Suomen lain mukainen virka- ja vahingonkorvausvastuu.

Suomalainen virkamies ulkomailla

Hallituksen esityksen mukaan (s.119-120) ulkomaantiedustelun toiminta saattaa tapauskohtaisesti myös täyttää jonkin kohdevaltion rikoslainsäädännössä rangaistavaksi säädetyn teon tunnusmerkistön.

Esityksessä ei kuitenkaan ole tämän enempää arvioitu tällaisen menettelyn hyväksyttävyyttä ja seurauksia. Minkälaisilla perusteilla suomalainen virkamies voidaan määrätä virkatehtävään ulkomaille tietäen, että hän tulee toimimaan kohdevaltion lainsäädännön vastaisesti. Miten suhtaudutaan ja miten menetellään, jos virkamies joutuu kohdemaassa vastaamaan rikoksestaan? Mikä on hänet tehtävään määränneen virkamiehen vastuu? Mikä on Suomen valtion vastuu mahdollisessa kohdemaassa tapahtuvassa rikosprosessissa? Miten Suomen valtio korvaa tai hyvittää mahdollisen rangaistuksen, jonka virkamies joutuu kärsimään?

Tietoliikennetiedustelun käytön edellytykset

Muun kuin valtiollisen toimijan tietoliikenteeseen kohdistuva tiedustelu olisi ehdotuksen mukaan mahdollista, jos tiedustelun ”voidaan olettaa

olevan välttämätöntä” tiedon saamiseksi tiedustelutehtävän kannalta” (67 § 1).

Kysymyksen alaista on, täyttääkö tämä kynnys perusteluissa selostetun Szabo & Vissy v. Unkari –tuomion vaatimuksen yleisestä ja yksittäistapauksellisesta ehdottomasta välttämättömyydestä (”strictly necessary”).

Tietoliikennetiedustelun kohdistaminen

Ehdotuksen mukaan hakuehtoina ei saa käyttää Suomessa olevan henkilön hallussa olevan tai tämän oletettavasti muuten käyttämän telepäätelaitteen tai teleosoitteen yksilöiviä tietoja (65 § 3).

En pidä mahdollisena, että Suomen ulkopuolella tilapäisesti oleva suomalainen jäisi tämän rajauksen ulkopuolella. Tältä osin viittaan edellä kohdassa 3.6 lausumaani.

Tietoliikennetiedustelun käytöstä ilmoittaminen

Tietoliikennetiedustelun käytöstä ilmoittamista koskevassa säännöksessä ehdotetaan, että tiedustelusta ei tarvitse ilmoittaa, jos saadut tiedot on laissa mainituilla perusteilla hävitetty. Epäselväksi jää, miksi ilmoittamista ei tässä tapauksessa olisi tehtävä ja miten ne yleiset periaatteet, joilla yleisesti ilmoittamisvelvollisuutta perusteellaan, eivät olisi relevantteja tässä tilanteessa. En pidä pykälän viimeistä virkettä hyväksyttävänä (86 § 2).

Lisäksi ilmoitusvelvollisuus olisi ainoastaan Suomessa olevalle henkilölle, mikäli hänen luottamuksellisen viestin sisältö on selvitetty tai tallennettu. Säännöksen mukaan esimerkiksi tilapäisesti ulkomailla olevalle suomalaiselle ei tarvitsisi ilmoitusta tehdä. En pidä tätä hyväksyttävänä.

Valtiollinen toimija

Laissa olevassa määritelmäsäännöksessä määriteltäisiin laissa käytettyjä käsitteitä. Kohdassa 10 määriteltäisiin valtiollinen toimija, jolla tarkoitettaisiin vieraan valtion tunnistettua viranomaista tai sellaiseen rinnastuvaa toimijaa sekä tarkoitetun tahon palveluksessa olevaa tai sen määräyksessä ja ohjauksessa toimivaa tahoa (9 §).

Määritelmällä on merkitystä, kun esimerkiksi telekuuntelun ja televalvonnan toimivaltuuden käyttöedellytykset eroavat sen mukaan, onko kysymys valtiollisesta vai ei-valtiollisesta toimijasta. Epäselväksi jää, miten ja millaisella varmuudella toimija voidaan katsoa valtiolliseksi toimijaksi.

Kansainvälinen yhteistyö

Kansainvälistä yhteistyötä koskeva pykäläehdotus on liian avoin, kun siinä tarkoitettuihin toimiin voi ryhtyä ”Suomen kansallisten etujen mukaisesti tehtäviinsä liittyen tai kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi” ilman, että esimerkiksi salassa pidettävän tiedon luovuttamisen osalta olisi velvollisuutta punnita mahdollisia vahinkoseurauksia sen kannalta, jonka eduksi salassapito on säädetty (19 § 1).

Puolustusministeriön tiedonsaantioikeus

Ehdotetun mukaan puolustusministeriöllä olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä tiedot yhteiskunnallisesti, taloudellisesti tai vakavuudeltaan merkittävistä sotilastiedusteluun liittyvistä asioista. Epäselväksi jää, miksi ministeriön tiedonsaanti on rajoitettu vain yhteiskunnallisesti, taloudellisesti tai vakavuudeltaan merkittäviin asioihin, kun ministeriö kuitenkin 1 momentin perusteella valvoo sotilastiedustelutoimintaa. Kuka arvioi ehdotuksessa tarkoitetun asian merkittävyyden? Miten Puolustusministeriö voi antaa kertomuksensa oikeusasiamiehelle ja tiedusteluvaltuutetulle, jos ministeriöllä ei ole oikeutta saada kaikkea tietoa? (103 § 2)

Esitutkinnan toimittaminen

Esitutkinnan toimittamisen osalta ehdotetaan sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 13 §:ään muutosta, jonka mukaan Puolustusvoimien tiedustelulaitoksen ja pääesikunnan tiedusteluosaston virkamiehellä ei ole laissa tarkoitettua kurinpitoesimiehen toimivaltaa. Näin ollen mainitut virkamiehet eivät voisi toimia esitutkintatehtävissä tai käyttää esitutkintaan liittyviä toimivaltuuksia (s. 342).

Lakiehdotuksen 27 §:n 3 momentin mukaan Puolustusvoimien tiedustelulaitoksen virkamiehen tekemäksi epäillyn rikoksen esitutkinnan toimittaisi pääesikunta siten kuin lain 35–41 §:ssä säädetään.

Ehdotuksen mukaan sotilastiedustelun virkamiehen epäillyn virkarikoksen tutkisi siis sotilastiedusteluviranomainen (pääesikunta) itse. Sotilastiedustelun luonne huomioiden, esitutkinnan toimittaminen tulisi näissä tilanteissa mielestäni aina antaa poliisille. Tämän tulisi koskea paitsi Puolustusvoimien tiedustelulaitosta, myös pääesikunnan tiedusteluosastoa. Jo sen harkinta, onko asiassa syytä epäillä rikosta, tulisi kuulua poliisille.

Voimassa olevan 39 §:n mukaan muutoin pääesikunnan suoritettavaksi kuuluva esitutkinta on tosin siirrettävä poliisin suoritettavaksi, jos tutkinnan puolueettomuus tai rikoksen vakavuus sitä edellyttää. Mielestäni tämä sääntely ei ole riittävää, koska rikosepäilyn kohdistuessa sotilastiedustelun virkamieheen, tutkinnan puolueettomuus edellyttää aina poliisin toimittamaa esitutkintaa.

IV LOPUKSI

Voimassa oleviin salaisiin tiedonhankintakeinoihin verrattuna ehdotettu tiedustelulainsäädäntö merkitsee edellä esitetyn mukaisesti hyvin syvälle käyvää laajennusta tiedusteluviranomaisten mahdollisuuteen puuttua yksityisyyden suojaan ja luottamuksellisen viestinnän suojaan. Sikäli kuin ehdotettu sääntely on perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä, sen hyväksyminen on lainsäätäjän harkinnassa oleva yhteiskuntapoliittinen ratkaisu.

Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijäneuvos Mikko Eteläpää

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti asianhallintajärjestelmässä.